

Weliswaar.be

UITNEEMBAAR DOSSIER BIJ WELISWAAR 84 - NOVEMBER-DECEMBER 2008

DOSSIER Thuisloos

Illustratie Elisabeth Noels

Wanneer de kerst in het verschiet ligt en de winterkoude toeslaat, hangen opvangcentra aan de alarmbel omdat ze overbevolkt zijn en mensen met een acute hulpvraag moeten weigeren. Het probleem is niet van de baan door hen kortstondig een dak boven het hoofd te bieden. De vele problemen van een thuisloze hebben zich in de loop der jaren opgestapeld.

Laagdrempelige opvang voor thuislozen

Bed Bad Brood

Inleiding Een paar jaar geleden stelde het Centrum voor Algemeen Welzijnswerk (CAW) Midden-West-Vlaanderen vast dat het thuislozen niet bereikte. Samen met andere hulpverlenende organisaties begon het CAW met laagdrempelige opvang onder de naam Bed Bad Brood. Onderzoekscentrum LUCAS hielp hen daarbij.

Tekst Liesbeth Van Braeckel | Illustratie Elisabeth Noels | Foto Jan Locus

Hoe springt onze samenleving om met thuislozen?

Koen Hermans, projectleider LUCAS (Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy KULeuven): “In het begin van de jaren tachtig bekeek men thuisloosheid door een medische bril. Thuislozen werden in de eerste plaats als psychisch ziek beschouwd. Door hen te genezen, zou het probleem worden opgelost. Tot begin jaren negentig werd ook

repressief opgetreden: landloperij was verboden. Thuislozen werden als criminelen opgepakt en naar de ‘kolonie’ in Merksplas gebracht. Sindsdien wint het structurele model terrein. Dit model stelt dat thuisloosheid een complex gegeven is, waarbij sociale uitsluiting van mensen verschillende oorzaken kan hebben. Er is de vermaatschappelijking van de zorg, waardoor mensen met ernstige psychiatrische problemen minder in instellingen en meer in de samenleving worden ondergebracht. Ook de huisvestingsmarkt ondergaat ingrijpende veranderingen. Een huis huren of kopen wordt voor iedereen duurder en de regels voor sociale woningen worden strenger. Voorzieningen sluiten soms ook uit. Je moet aan een waslijst voorwaarden voldoen om er opgevangen te worden. Dat is niet vanzelfsprekend voor deze doelgroep. Het structurele model gaat veel meer uit van kwetsbaarheidsfactoren die niet uitsluitend door het individu worden bepaald.”

Bestaat er een profiel van ‘de thuisloze’?

“Ongeveer twee derde van de thuislozen zijn mannen. Een belangrijke groep bij de thuislozen komt uit de bijzondere jeugdzorg, uit de gehandicaptenzorg of uit residentiële voorzieningen voor psychiatrie. Een voorbeeld van een specifieke doelgroep zijn de jongeren die in voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand hebben verbleven. Bij hen verloopt de overgang naar volwassenheid vaak niet vlot. Op hun achttiende moeten of willen ze op eigen benen staan, terwijl ze een zwak sociaal netwerk hebben. Ze kunnen of willen niet op hun ouders terugvallen. Opvallend aan het profiel van de thuisloze is dat het verouderd, vervrouwelijkt en verkleurt.”

LUCAS werd gevraagd om de theoretische onderbouw voor het project Bed Bad Brood in Roeselare te ontwikkelen. Wat houdt dit project in?

“Het CAW Midden-West-Vlaanderen merkte dat het een belangrijke groep thuislozen niet bereikte. Dat

Koen Hermans (LUCAS): “Het is opvallend dat het profiel van de thuisloze verouderd, vervrouwelijkt en verkleurt.”

kwam onder meer doordat er een regionaal opvangtekort bestond. Hoewel er weinig of geen residentiële opvang is in deze streek, zocht het CAW toch een alternatief voor de traditionele opvangcentra waar je langere tijd kan verblijven. Veel thuislozen kunnen niet om met de regels van de traditionele opvang. Leven in groep, volgens vaste uren, valt hen zwaar. Het OCMW van Roeselare stelt een anoniem rijhuis ter beschikking waar mensen drie dagen – of vijf dagen als het verblijf aansluit op een weekend – kunnen verblijven, met een minimum aan regels.”

Wat is de rol van de hulpverlener in zo'n project?

“Er komt elke dag iemand van het CAW langs. Als de cliënt zelf wil praten, dan kan dat, maar het hoeft niet. Volgens de presentietheorie is de hulpverlener gewoon aanwezig, zonder hulp op te dringen. De hulpvraag moet van de cliënt zelf komen. Sommige mensen zoeken met tussenpozen hun toevlucht in het huis, zonder om traditionele hulp te vragen. Na een aantal verblijven komt die vraag er in een aantal gevallen toch en kan die cliënt doorstromen naar de traditionele hulpverlening. Het ongedwongen karakter van de laagdrempelige opvang zorgt ervoor dat je deze mensen niet afstoot.”

Bed Bad Brood staat dus niet los van de traditionele opvang?

“Laagdrempelige opvang maakt deel uit van een zorgcontinuüm waarbij weinig ingrijpende en meer ingrijpende voorzieningen naast elkaar staan. De opvang moet geïntegreerd zijn in een netwerk

BED BAD BROOD

De laagdrempelige opvang Bed Bad Brood in Roeselare biedt sinds maart 2005 kortdurende crisisopvang aan meerderjarige thuislozen met een verslavings- of psychiatrische problematiek. Bed Bad Brood is de klok rond bereikbaar en er is slechts een beperkt intakegesprek nodig. De opvang is gratis en er moet een minimum aan regels nageleefd worden. De meeste thuislozen in de opvang zijn verslaafd aan harddrugs of alcohol, anderen hebben een chronisch psychiatrisch probleem. De combinatie van beide komt vaak voor. Als cliënten op zoek zijn naar permanente huisvesting, dan bedoelen ze daar vaak residentiële opvang mee. Al sinds de start van het project blijft een groot deel van de cliënten na een verblijf in het huis zonder vaste verblijfplaats. Daaruit blijkt dat het moeilijk is om in de korte periode van drie dagen tot een langdurige oplossing te komen. Een bepaalde groep cliënten heeft geen vraag naar een vaste verblijfplaats, maar zocht in het huis alleen een rustpunt tijdens een crisis.

van verschillende partners die met de doelgroep werken, zoals psychiatrie en jeugdhulp. Een mengvorm van hulpverlening op

basis van de presentietheorie en traditionele hulpverlening zou ideaal zijn. In functie van de cliënt kies je de hulp die het best past. Ik ben tegen interventionisme, tegen de opvatting dat mensen op een gestandaardiseerde manier kunnen worden geholpen. Maar het tegenovergestelde – het te sterk benadrukken van presentie – is ook niet goed. De balans mag niet doorslaan.”

“De ideale hulpverlening is een mengvorm van presentie en interventie, in functie van de hulpvraag van de cliënt.”

- Koen Hermans, Iris De Coster en Chantal Van Audenhove | *Bed Bad Brood. Laagdrempelige opvang van thuislozen* | Garant, 2007, 103 p. ISBN 9789044121742 | www.kuleuven.be/lucas
- *Bed Bad Brood*: www.caw-middenwvl.be > Werking > Projecten > Laagdrempelige Opvang
- *Reacties welkom op* www.weliswaar.be/forum

Ze zijn jong en kunnen het leven niet aan

Jongvolwassenen op de dool

Getuigenis “Ik kon de eenzaamheid van het kotleven niet aan”, vertelt Jesse (18). “Daarom trok ik in bij drugsvrienden. Als mijn begeleidster me daar niet had weggehaald, leefde ik vandaag misschien niet meer.” Wie in de ogen van de wet volwassen is, staat niet noodzakelijk stevig op eigen benen.

Tekst Ria Goris | Illustratie Elisabeth Noels | Foto's Jan Locus en Carlo Verfaillie

De ene jongvolwassene is klaar om zelfstandig te wonen, de andere niet. Wie kan terugvallen op de steun van thuis, redt het gewoonlijk wel. Voor jongeren die uit de bijzondere jeugdzorg komen, vormt zelfstandig wonen de zoveelste uitdaging. Voor begeleiding kunnen ze ook na hun achttiende een beroep doen op het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg (CBI). Ze moeten die hulp dan wel vóór hun achttiende verjaardag aanvragen, wat veel jongeren niet doen.

“Jongeren in de vrijwillige hulpverlening voelen vaak minder nood om te breken met begeleiding dan jongeren die onder toezicht van de jeugdrechtbank staan”, zegt Mieke Marissen, CBI-teamverantwoordelijke in Antwerpen. “Vooral bij jongeren die rond hun achttiende ontslagen worden uit gemeenschaps-

instellingen, is de overgang bruusk. ‘Ik zal mijn plan wel trekken’, denken ze. Maar velen merken snel dat ze het niet aankunnen. Ze hebben geen geld. Hun sociaal netwerk is beperkt. Ze vereenzamen. En dan is het verleidelijk om de ‘foute’ vrienden weer op te zoeken.”

STONED

Jesse kan ervan meespreken. Hij kreeg nochtans hulp van een dienst Begeleid Zelfstandig Wonen in Kortrijk. En hij kon terugvallen op zijn moeder, wat lang niet voor alle jongeren in de bijzondere jeugdzorg het geval is. Als veertienjarige had hij het bont gemaakt met drugs. Jesse belandde in de gemeenschapsinstelling in Ruiselede en in de ‘jongeren-gevangenis’ van Everberg. Hierna werd een bege-

leiding gestart met hulpverleners van het Oranjehuis in Kortrijk, die jongeren zowel residentieel als ambulantly bijsstaan. Soms lukte het Jesse van de drugs af te blijven, maar niet altijd. Soms liep het goed thuis, op andere momenten ontplofte de boel. Toch had zijn moeder erop aangedrongen dat Jesse na zijn achttiende nog een poosje thuis zou blijven wonen. Jesse wilde zijn vrijheid. Zijn moeder stemde in een kamer voor hem te huren. Jesse: "Ik was er niet klaar voor. Ik zat ongeveer twee weken op kot en ik verloor mezelf totaal in de drugs. Ik ben naar huis teruggekeerd en bleef weken clean tot het me opnieuw te veel werd. Mijn begeleiding in het Oranjehuis was aan voorwaarden gebonden: geen drugs gebruiken was daar een van. Als sanctie werd ik enkele weken naar een boer gestuurd. Mijn moeder liet intussen weten dat ze het niet meer zag zitten om met mij samen te leven. Daarna kon ik opnieuw terecht bij mijn begeleidster in het Oranjehuis. Ik kreeg er een kamer, maar na een poosje had ik laaiende ruzie met mijn begeleidster. Ik ben weggelopen. Ik wilde vrij zijn. En gebruiken. Ik ben bij een drugsvriend ingetrokken. Ik was 18. Niemand kon me nog iets maken. Ik at niet meer en was constant stoned." Ondanks hun ruzie zocht Jesses begeleidster hem op. Ze trof hem meer dood dan levend aan. Ze zorgde ervoor dat hij medische hulp kreeg. Jesse werd meerdere keren opgenomen. Intussen deed hij een beroep op de zogenaamde spijtprocedure: achttienplussers uit de bijzondere jeugdbijstand kunnen hierdoor binnen het half jaar na hun meerderjarigheid weer aansluiten bij hun begeleiding. Jesse is opnieuw clean. Na een korte residentieële opname in het Oranjehuis heeft hij nu zijn eigen appartementje. Jesse: "Ik heb snel het gevoel dat mensen mij afkeuren als persoon. Dan wil ik weg, vluchten. In drugs bijvoorbeeld. Op zo'n moment kan ik ook wel mensen in elkaar slaan. Ik heb intussen geleerd om bij zo'n crisis naar mijn begeleidster te bellen."

VAN FUIF TOT FUIF

"Ik begeleid al tien jaar jongeren en hun ouders. Het gebeurt geregeld dat ik jongeren in elkaar zie storten nadat ze meerderjarig zijn geworden", zegt Heidi D'Haene, contextbegeleidster in het Oranjehuis. "Ik heb dan het gevoel dat al mijn werk als een pudding in elkaar zakt. De jongeren hervallen in drugsgebruik, leugens, criminele feiten of agressie. Velen denken op hun achttiende de wijsheid in pacht te hebben. 'Jij gaat niet meer zeggen wat ik moet doen!' zeggen ze tegen hun ouders of tegen mij. De maatschappij moedigt jongeren aan mondig en zelfstandig te zijn, maar in de praktijk zijn ze vaak te jong om die zelfstandigheid aan te kunnen. Een langetermijnperspectief is aan hen niet besteed.

Ze leven van dag tot dag, van fuif tot fuif. Jongeren uit de bijzondere jeugdbijstand die in instellingen verbleven, krijgen vaak gespaard kindergeld in handen. Sommigen draaien er op enkele maanden een bedrag van meerdere duizenden euro's door. Op de arbeidsmarkt zijn hun kansen beperkt, zeker als ze geen diploma hebben. Ze leven van een uitkering. Schulden zijn snel gemaakt. Bovendien moeten ze leren omgaan met de eenzaamheid van het zelfstandige leven. De verleiding wordt groot zich te laten gaan. Het zelfstandig wonen mislukt volledig. Hoewel het jongvolwassenen zijn, hebben deze jongeren nood aan hulpverlening. Voor wie op

Jesse: "Ik wilde vrij zijn. En gebruiken. Ik ben bij een drugsvriend ingetrokken. Ik was 18. Niemand kon me wat maken. Ik at niet meer en was constant stoned."

Heidi D'Haene (Oranjehuis): "Het gebeurt dat ik jongeren in elkaar zie storten nadat ze meerderjarig zijn geworden en plots zelfstandig moeten leven. Ze hervallen in drugsgebruik, leugens, criminaliteit, agressie."

Trots houdt jongeren tegen toe te geven dat ze het niet redden en hulp nodig hebben.

tijd beseft dat verdere begeleiding nog steeds van pas komt, zijn de vooruitzichten gunstiger. De meeste van mijn ex-cliënten stellen het wel.”

TWEEDE KANS

Jesse moet het stellen met een leefloon van 627,85 euro per maand, plus 100 euro kindergeld. Dankzij de inspanningen van zijn begeleidster krijgt hij een huursubsidie van ongeveer 200 euro. Veel jongeren weten niet dat die huursubsidie bestaat en doen er dan ook geen beroep op. Alles bijeen lijkt dit een haalbaar bedrag als je zuinig leeft. In de praktijk valt die oefening tegen. Jesse: “Ik betaal 275 euro voor mijn appartement, plus 95 euro voor de kosten. Maar ik moet nog ongeveer 1.500 euro afbetalen voor feiten die ik gepleegd heb. En ik heb nog 600 euro schulden voor een opname in een ontwenningsskliniek. Mijn begeleidster helpt

HULP NA HULPVERLENING

In 2007 waren er in Vlaanderen 2.729 jongeren die een als misdrijf omschreven feit hadden gepleegd (MOF-jongeren) en 18.693 jongeren die uit een problematische opvoedings situatie (POS-jongeren) in de bijzondere jeugdzorg belandden. 964 jongeren ouder dan 18 accepteren dat jaar de hulpverlening van de bijzondere jeugdbijstand vrijwillig verder. Ruim een kwart van deze jongeren woont in Antwerpen. 609 jongeren werden gevolgd door diensten voor Begeleid Zelfstandig Wonen.

me om dat regelen. Ik krijg nu wekelijks 34 euro om te eten en 12 euro zakgeld. Dat is niet veel, maar ik ga soms eten bij mijn moeder. Dat scheelt.” Jesse is tevreden dat hij, ondanks zijn meerderjarigheid, opnieuw een beroep kan doen op begeleiding. Hij denkt niet dat hij het nog eens zal verknallen, want, zo zegt hij zelf, “ik heb te veel te verliezen”.

AANKLAMPENDE HULPVERLENING

Dit verhaal klinkt vertrouwd voor Mieke Marissen. “Het is niet vanzelfsprekend dat de hulpverlening voor volwassenen achttienjarigen opvolgt. De volwassen hulpverlening werkt op basis van vrijwilligheid, terwijl de jeugdhulpverlening vaak aanklampend is. Dat is voor een deel van deze jongeren geen overbodige luxe. Ze hebben niet de steun die leeftijdsgenoten thuis krijgen om langzaam zelfstandigheid op te bouwen. Velen komen uit een verstoorde context. Ze kunnen moeilijk omgaan met papieren die ze niet begrijpen. Ze slagen er niet in hun geld te beheren. Trots houdt hen tegen om toe te geven dat ze het niet redden en hulp nodig hebben. Ze lenen liever bij vrienden of laten eenvoudigweg de facturen onbetaald liggen. Maar zelfs zonder schulden reikt een leefloon of minimumuitkering niet ver, zeker als je in de stad een woning moet huren. Er schiet praktisch niets over om een sociaal leven op te bouwen. De emotionele eenzaamheid is groot.”

Wie kamertraining kreeg, is vaak beter bestand tegen die moeilijkheden dan wie recht uit de jeugdrechtsbank komt. Alleen wonen blijft hoe dan ook een uitdaging. Marissen: “Sommige jongeren uit de bijzondere jeugdbijstand vluchten voor de realiteit. Een aantal van hen duikt wat later weer op in de thuislozenzorg, de psychiatrie of de gevangenis. Sommigen worden piepjonge ouders met weinig rooskleurige perspectieven. Toch doen velen het goed. Noteer dat alsjeblieft ook. Wij krijgen natuurlijk vooral de ‘mislukten’ weer over de vloer. Het zijn achttienjarigen over wie onze consultants enkele maanden voordien in rapporten schreven: ‘Spijtig. We zagen doelstellingen voor verdere begeleiding, maar de jongere haakt af. Misschien zien we hem terug via de spijtprocedure. Wij wachten af met een bang hartje!’”

Jesse is een schuilnaam.

► Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum

Differentiatie in de zorg voor thuislozen

Breed **zorgaanbod** voor thuislozen

Beleid Thuisloosheid is een complex probleem. Daarom worden zowel op Europees, federaal als Vlaams niveau maatregelen getroffen om thuisloosheid te doen verdwijnen.

Tekst **Liesbeth Van Braeckel**

Volgens de European Federation of National Organisations Working with the Homeless (FEANTSA) wordt in België het aantal mensen zonder een vaste verblijfplaats geraamd op 17.000. Onder voorbehoud, want België heeft geen officiële telling van daklozen en mensen zonder vaste verblijfplaats. Het werkelijke aantal ligt wellicht nog hoger. Op 10 april 2008 heeft het Europees Parlement een richtlijn goedgekeurd waarin de Europese Commissie wordt verzocht een verbintenis op Europees niveau aan te gaan om tegen 2015 een einde te maken aan dakloosheid. Op federaal vlak werken verschillende partners mee aan de bestrijding van thuisloosheid. De minister van Landsverdediging zet zijn medewerking aan de opvang van daklozen voort. De minister van Maatschappelijke Integratie en de staatssecretaris voor Armoedebestrijding laten een studie over dakloosheid van vrouwen uitvoeren. De minister van Justitie voert een zwaardere straf in voor wie zich schuldig maakt aan illegale uithuiszettingen, en voorziet in financiële schadeloosstelling voor de persoon die uit zijn huis werd gezet.

Uit een onderzoek (*Zonder (t)huis*, 2006) van het Hoger Instituut voor de Arbeid (HIVA) blijkt dat 58% van de opgevangen thuislozen alleen kan wonen. 30% kan dat zelfs zonder begeleiding. Doordat de doorstroming naar de reguliere woonmarkt niet vlot verloopt, worden broodnodige plaatsen in de residentiële thuislozenopvang ingenomen door mensen die best alleen kunnen wonen.

Op basis van de aanbevelingen van het HIVA stimuleert Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Steven Vanackere de centra voor algemeen welzijnswerk om hun hulpaanbod voor thuislozen te differentiëren en te streven naar zorg op maat, waarbij zowel preventief als curatief gewerkt wordt. Vanackere steunt ook de acties in het kader van de verruiming van het begeleid wonen. Bovendien wil hij de samenwerking met het beleidsdomein Wonen en met de lokale besturen versterken om het recht

op huisvesting voor cliënten van het algemeen welzijnswerk te bevorderen. Door preventieve woonbegeleiding worden dreigende uithuiszettingen vermeden en wordt de instroom in de thuislozenopvangcentra verminderd.

Een woning op de sociale huurmarkt in combinatie met ambulante begeleiding van het CAW is ook mogelijk. Inloopcentra bieden dagopvang aan thuislozen en geven praktische hulp. Op curatief vlak wordt thuislozen via trajectbegeleiding zorg op maat geboden. Zo kunnen ze opgevangen worden in een leefgroep,

in studio's met gemeenschappelijke leefruimte of in appartementen. Crisisopvangcentra bieden kortdurende opvang in crisissituaties, met het oog op het beheersbaar maken van de crisis en het streven naar de meest geschikte oplossing voor de hulpvraag. Voor jonge thuislozen zijn er bij het algemeen welzijnswerk specifieke leefgroepen en het begeleid zelfstandig wonen. In dit aanbod wordt er veel nadruk gelegd op sociale vaardigheidstraining en ADL-training (Algemeen Dagelijks Leven).

Omdat de doorstroming naar de reguliere woonmarkt stopt, worden broodnodige plaatsen in de residentiële thuislozenopvang ingenomen door mensen die best alleen kunnen wonen.

- ▶ *Afdeling Welzijn en Samenleving van de Vlaamse overheid: www.welzijnsamenleving.be*
- ▶ *POD Maatschappelijke Integratie van de federale overheid: www.mi-is.be*
- ▶ *Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum*

Straathoekwerk voor thuislozen

Geduld is een schone deugd

Praktijk Thuislozen krijgen in onze samenleving niet veel krediet. Het is ook niet altijd even makkelijk om hen te bereiken. Straathoekwerkers zoeken de thuislozen op in hun eigen omgeving. *Weliswaar* liep mee met Annie, straathoekwerkster in Antwerpen. **Tekst Liesbeth Van Braeckel | Illustraties Elisabeth Noels | Foto Jan Locus**

Twee mannen liggen te slapen op een zetel. Anderen zitten al rokend te discussiëren. Achteraan wordt er een potje biljart gespeeld. Even is er een opstootje. De onthaalmedewerker slaagt er snel in de gemoederen te bedaren. Naast me staat een oudere zwarte man. Zijn petje maakt reclame voor een bedrijf dat geldverzendingen verzorgt. De man lijkt wel gekleed voor de gelegenheid, want hij komt

informerend of zijn nieuwe bankkaart al is opgestuurd. Dan komt Annie ons halen. In haar kantoor op de eerste verdieping vertelt ze ons over het wel en wee van de thuislozen in inloopcentrum De Vaart in Antwerpen.

STAP VOOR STAP

Het doel van straathoekwerk is mensen in hun eigen omgeving ontmoeten. Op die manier verdwijnt er een drempel: de cliënt moet geen hulp zoeken op een plaats waar hij zich niet thuis voelt. Straathoekwerk in Antwerpen werkt territoriaal. Afhankelijk van de buurt zijn bepaalde kwetsbare groepen sterk vertegenwoordigd. Annie is al 14 jaar straathoekwerkster en werkt voornamelijk met thuislozen. Volgens haar moet je in de eerste plaats contacten leggen en vertrouwd raken met de buurt, met de mensen en hun problemen. “De hulpvraag komt dan vanzelf”, vertelt ze. “Hulp opdringen werkt niet, want dan duw je sommige mensen weg. Dan is elke band met de maatschappij verbroken. Ik krijg hulpvragen, maar meestal gaat het om praktische dingen. Waar kan ik mijn kleren wassen? Wie kan mijn wonde verzorgen? Waar kan ik eten? Het duurt meestal wel even vooraleer een thuisloze definitieve oplossingen begint te zoeken. Vaak is een kleine, dure en slecht onderhouden huurwoning het begin van zo’n definitieve oplossing. Een kamer of kleine studio kost al gauw 300 euro per maand. Dat is ongeveer de helft van een leefloon. Met wat geluk vinden ze een job en kunnen ze naar een betere woning verhuizen.” De ‘gasten’, zoals Annie ze noemt, zijn grotendeels mannen tussen 25 en 50 jaar oud. Met haar hulp lukt het hen om zich stapje voor stapje weer thuis te voelen in de maatschappij. Annie vertelt over een gast die langzaam weer een leven opbouwde: “Eerst had hij een kamertje. Hij sliep er niet, maar hij had toch opnieuw een adres. Vervolgens huurde hij een iets betere kamer. Daar sliep hij op de grond. Slapen in het bed kwam later. Het ging letterlijk stap voor stap. Voor het OCMW mocht hij wat klussen,

Annie (CAW Metropool): “Een straathoekwerker moet de mensen accepteren zoals ze zijn. Wie de wereld wil verbeteren, is snel uitgeblust.”

zoals verkeersborden plaatsen en kasseien leggen. Hij werkte goed en hard, en kreeg vast werk bij een wegenwerker. Hij deed zijn werk prima, maar zijn collega's vonden hem raar. Hij was niet goed in het leggen van sociale contacten. Spijtig genoeg is hij weer op straat beland."

Is straathoekwerk dan geen ondankbare job? Annie vindt van niet. "Je mag geen te hoge verwachtingen koesteren. Je moet mensen accepteren zoals ze zijn en veel geduld hebben. Als je de wereld wil verbeteren, zal je snel uitgeblust zijn. Humor is een van de belangrijke vaardigheden in mijn job. Een grap helpt om de miserie draaglijk te maken."

ZEG NOOIT NOOIT

Volgens Annie kan iedereen op straat belanden. "Zeg nooit: mij overkomt dat niet. Ik heb gasten gehad die een huis, een vrouw, kinderen en vast werk hadden. En toch kwamen ze op straat terecht. Iemand had een zwaar ongeval en kon lange tijd niet werken. Hij is gescheiden, is beginnen te drinken en heeft alles verloren. Mensen denken vaak dat thuislozen drugsverslaafden of gokverslaafden zijn. Dat klopt vaak, maar die problemen hebben ooit een oorzaak gehad. Niemand maakt bewust de keuze om dakloos te worden."

Niet iedereen krijgt bij de start van zijn leven evenveel kansen. Wie een ongelukkige jeugd kent, mis-

handeld wordt, of als kind van instelling naar instelling verhuist, maakt meer kans om later thuisloos te worden. Annie: "We merken dat jongeren die uit een instelling van de bijzondere jeugdbijstand komen, vaak kort na hun achttiende op straat belanden. Op hun achttiende moeten ze weg uit de instelling. De aansluiting bij andere soorten hulpverlening verloopt stroef. Die jongeren beginnen onvoldoende voorbereid aan hun volwassen leven.

Daarbij komt dat je op die leeftijd denkt de wereld aan te kunnen, terwijl je eigenlijk nog erg jong en onervaren bent. Ze komen uit een wereld met strikte leefregels, proeven van de plotse vrijheid, en geven vaak te veel geld uit. Ze kunnen de huur niet meer betalen. Ze hebben geen werk. In die omstandigheden is een kleine schuld al snel onoverkomelijk."

ENGELANGEDULD

Jef komt op Annie's kantoor binnen en krijgt twee briefjes van vijftig euro. Annie legt uit dat het zijn leefgeld voor de komende dagen is. "Wanneer mensen nergens ingeschreven staan of hun identiteitskaart verliezen, gebeurt het dat hun

"Als straathoekwerker voor thuislozen moet je veel geduld hebben, en geen te hoge verwachtingen koesteren."

bankrekening ook afgesloten wordt. Daarom laten sommige daklozen hun uitkering op een speciaal daarvoor geopende rekening storten. Ik geef hen dan om de paar dagen een deel van hun uitkering, zodat ze niet alles tegelijk opdoen. Ze brengen ook hun rekeningen mee als ze door de bomen het bos niet meer zien. Eigenlijk doen we dus ook aan budgetbegeleiding.” Vandaag werkt ze op afspraak.

“Mensen denken vaak dat thuislozen drugsverslaafden of gokverslaafden zijn. Dat klopt vaak, maar die problemen hebben ooit een oorzaak gehad. Niemand maakt bewust de keuze om dakloos te worden.”

Ze gaat met haar gasten mee naar het ziekenhuis, het justitiepaleis, het OCMW, de NMBS of De Lijn. Annie had om tien uur nog een afspraak met Karel in haar kantoor. Om halfelf is er nog geen Karel te bespeuren. *Even geduld...* “Naast humor is geduld een

van de belangrijkste kwaliteiten die een straathoekwerker moet hebben”, drukt Annie ons lachend op het hart. “Thuislozen leven niet volgens de klok.” Om elf uur duikt Karel eindelijk op. Annie kan aan haar straatronde beginnen.

We wandelen naar het Sint-Jansplein, waar Annie heeft afgesproken met Jocelyn. Ze is een jonge Afrikaanse die trouwde met een Vlaamse man, die ze in Afrika ontmoette. Jocelyn kwam mee naar België. Ze kregen een kind. Na verloop van tijd kwamen er barsten in het huwelijk en belandde Jocelyn op straat. Ze kampt al een hele tijd met een drankprobleem. Annie wil haar begeleiden naar een ontwenningafdeling in het ziekenhuis. In het ziekenhuis mag er maar één begeleider mee naar binnen, dus blijven we in de wachtzaal

van de spoedafdeling. Een pancreascrisis, gezwollen vingers, een mankende juffrouw, mensen in rolstoelen en op rolbedden passeren de revue. Het wachten duurt lang. *Nog even geduld...* We denken terug aan Annie’s woorden: een straathoekwerker moet veel geduld hebben. Na twee uur krijgen Annie en Jocelyn eindelijk de dokter te zien. Het wachten was een maat voor niets, want Jocelyns drankprobleem bleek niet ernstig genoeg voor een opname. Het enige wat ze meekregen, was een lijst met doorverwijsadressen voor ambulante hulp. Een lijst die Annie nota bene zelf ook al had. Annie laat het niet aan haar hart komen, dit is dagelijkse kost. Als we weer op straat staan, praten we nog wat met Jocelyn. De afgelopen weken bracht ze door in een opvangcentrum voor vrouwen. Af en toe bleef ze, zonder het centrum te verwittigen, overnachten bij een vriendin. Eén keer zag het opvangcentrum dat door de vingers. Toen het een tweede keer gebeurde, was ze er niet meer welkom. Vanaf nu zal ze elke nacht een slaapplekje moeten zoeken bij iemand uit de Afrikaanse gemeenschap in Antwerpen.

ABONNEMENTEN EN MEDICAMENTEN

Om twee uur heeft Annie op de Rooseveltplaats een afspraak met Tom. Hij stuurt een sms naar Annie met de vraag of zij hem kan bellen. Annie probeert dat een paar keer, maar kan hem niet bereiken. Om kwart voor drie krijgt ze hem dan toch aan de lijn. Binnen tien minuten zal hij er zijn. *Nog even geduld...* Een half uur later komt hij samen met zijn hondje het café binnen waar we zaten te wachten. Hij vertelt dat zijn gsm gestolen werd tijdens een epilepsieaanval en dat zijn abonnementen voor trein en bus verlopen zijn. Annie legt hem een paar keer uit wat hij moet doen om die te hernieuwen. Ze geeft hem wat geld voor de komende dagen en voor zijn epilepsie medicatie. Hij stopt de briefjes minutieus in zijn portefeuille. “Zo zien anderen op straat niet hoeveel geld ik bij me heb”, leert hij ons. Even netjes, met afgemeten pennentrekken, noteert hij zijn volgende afspraak met Annie in zijn agenda.

Op dagen dat Annie geen afspraken heeft, is de Groenplaats haar pleisterplaats. Op de Groenplaats kennen de mensen haar. Ze komen hun verhaal doen of vragen raad. Annie luistert en helpt. Ze had ons nog graag meegenomen naar haar vaste stek, maar door de uitgelopen afspraken komt het er niet meer van. Een andere keer misschien. *Nog even geduld...*

De namen van de ‘gasten’ in dit artikel zijn schuilnamen.

- ▶ www.straathoekwerk.be, www.cawmetropool.be
- ▶ Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum